



## ДОКЛАД НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА НА ГКПП ДУРАНКУЛАК И В ГРАД ВАРНА

В изпълнение на Заповед № РД-08-54/13.04.2022 г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: Бойчо Арнаудов – и. д. директор на дирекция „Национален превантивен механизъм и основни права и свободи на човека (НПМОПСЧ), д-р Мариана Патрикова – главен експерт в дирекция НПМОПСЧ и Павел Иванов – главен експерт в дирекция НПМОПСЧ извърши внезапна проверка в ГКПП Дуранкулак, находящ се на българо-румънската граница, на първокласен път Е-87, на 5 км. северно от с. Дуранкулак, община Шабла, област Добрич. Месец по-рано друг екип на омбудсмана извърши проверка на същото място, когато единната автоматизираната система за регистрация на бежанците все още не функционираше.

Съобразно чл. 28в от Закона за омбудсмана екипът действа като Национален превантивен механизъм (НПМ) с правомощията на чл. 28а от този закон.

Проверката е извършена по повод медийни твърдения, че българските държавни органи изпитват затруднения с приемането на увеличени брой търсеци закрила украински граждани, влизащи на територията на Република България при ГКПП Дуранкулак и предоставяне на временна закрила на място.

Събраната информация е базирана на проведени срещи с представители и служители на съответните държавни администрации (с Началника на ГКПП Дуранкулак, БЧК - Добрич, РЗИ - Добрич, ВКБООН (Върховен комисариат за бежанците на ООН), областен управител на гр. Добрич, представител на Националния координационен щаб за бежанците от Украйна, ДАЗД - Добрич, както и интервюта с украински граждани, търсеци закрила. Беше извършена проверка на място на ГКПП Дуранкулак, почивна база на ДСК в с. Кранево и Център за оказване на съдействие на бежанци от Украйна в гр. Варна.

### **I. Граничен контролно - пропускателен пункт Дуранкулак**

Граничният контролно-пропускателен пункт Дуранкулак е разположен на българо-румънската граница в района на с. Дуранкулак, община Шабла, област Добрич. Той е отворен за преминаване на камиони, автобуси и леки коли, а граничният контрол се извършва на румънска територия (ГКПП Вама веке) съвместно от български и румънски гранични полицаи.

Във връзка с започналата на 24 февруари 2022 г. война в Украйна, която продължава и в настоящия момент, към Република България има постоянен поток от украински граждани, търсеци закрила, който драстично се е увеличил през последните дни.

При извършване на проверка на 14 април 2022 г. екипът на НПМ установи, че от българската страна на границата са паркирани множество автобуси, превозващи граждани

на украинската държава, които чакат да бъдат регистрирани за временна закрила и да бъдат насочени към конкретни хотели за настаняване. Почти всички автобуси са с украински регистрационни номера, срещаха се и превозни средства с румънска регистрация. Търсещите закрила лица са предимно жени и деца на видима възраст от 1 до 5-6 години. Някои украински граждани пътуват и с домашните си любимци.

Работните места по регистрация на пристигащите и издаване на документ за временна закрила са разпределени в единадесет офиса (фургони - контейнери), като режимът на работа е денонощен. Въпреки това регистрацията се извършва бавно, тъй като се налага попълването на множество информация и транслитерация на част от данните от украински на английски език. Екипът на НПМ установи, че прозорците на тези работни места нямат поставени щори или пердета, а това затруднява работата на служителите, тъй като през целия ден са изложени на пряка слънчева светлина докато работят и попълват множество данни на предоставените им компютри.

*Прозорците на фургоните – контейнери, където се помещават работните места по регистрация и издаване на документ за временна закрила*



При проверката се констатира, че единната автоматизираната система за регистрация вече функционира нормално и около 90% от украинците в страната са регистрирани като потърсили временна закрила. Пред пунктовете не се установи струпване на бежанци, а регистрацията, макар и бавно, протичаше спокойно. От разговор със служителите, извършващи регистрацията се установи, че те са командировани от РПУ на МВР. Държавната агенция за бежанци има само двама представители, които ги обучават. По данни на Началника на ГКПП има моменти, в които системата „забива“, но като цяло функционира, а средното време за обработка на едно лице е между 20 и 30 минути.

В местата определени за паркиране и изчакване на автобуси, за регистрация имаше 4 пълни автобуса с украинска регистрация, които бяха пристигнали предишната нощ и още не бяха обработени. Имаше още 2 автобуса, бежанците от които бяха в процес на регистрация. По данни на Началника на ГКПП от няколко дни потокът на бежанците се е увеличил многократно и трудно може да се поеме и обработи своевременно при този засилен бежански натиск.

Служителите на ГКПП са в постоянна връзка с Националния координационен щаб за бежанците от Украйна за даване на актуална информация и получаване на инструкции - изпраща се информация за влезлите през ГКПП Дуранкулак бежанци и се получава от там информация в кои хотели да бъдат разпределени и транспортирани. Тази организация е създадена поради необходимостта всички хотели да бъдат проучени и да потвърдят готовността си действително да приемат украински бежанци.



*Част от автобусите на територията на ГКПП Дуранкулак*

Беше констатирано и че има известно количество украински граждани, които преминават границата, без да се регистрират за получаване на временна закрила, както и граждани на други страни, което води до натоварване на работния процес на ГКПП Дуранкулак и преумора на персонала.

С оглед непредвидимия поток от украински граждани и струпването на множество автобуси в граничната зона са разположени около десет броя еко-тоалетни. На място са разпнати палатки, оборудвани с маси, пейки и походни легла. Екипът на НПС установи, че не са достатъчни пейките и походните легла в палатките поради големият брой пристигащи украински граждани, много от които са малолетни деца.

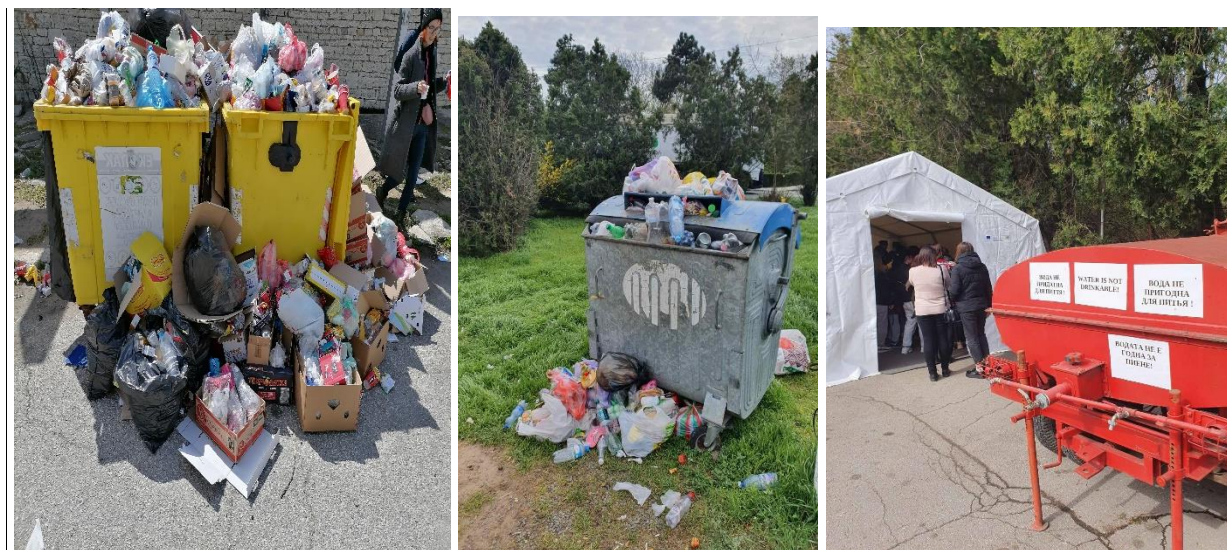


*Местата за ползване на тоалетна*



*Условията в палатките за отдих*

Със съдействието на Противопожарната служба на територията на ГКПП Дуранкулак е докарана водоноска с вода за хигиенни нужди. На нея са поставени предупредителни надписи, че водата не е питейна. Намиращите се на място контейнери за боклук бяха малко на брой, препълнени с различни отпадъци и се налагаше да бъде извършено спешно сметосъбиране и сметоизвозване.



*Така изглеждат контейнерите за отпадъци*

*Водоноска за хигиенни нужди*

Според информацията от служителите на Гранична полиция през изминалото денонощие на територията на Република България са влезли около 2 500 украински граждани. Много от тях са били превозени от украински туроператори, но без осигурени хотелски резервации за настаняване. Екипът на НПП проведе разговор с Националния координационен щаб за бежанците от Украйна и се установи, че забавянето на ГКПП е свързано с липса на достатъчно хотелски места за настаняване на всички желаещи. Информацията за свободни места се обработва на централно ниво, определят се хотелите за настаняване на бежанци и се дават насоки на ГКПП Дуранкулак къде да бъдат насочени рейсовете с вече регистрирани и получили международна закрила украински граждани. Изпълнена е препоръката на НПП от предходната проверка хотелите да предоставят информация за приемане на домашни любимци. НПП счита, че регистрацията на бежанци

може да се осъществява и на място в РПУ по местонастаняване, което би облекчило самия процес и би намалило натоварването на ГКПП. Поради засиления бежански поток към момента е отворен отново Центърът за подпомагане на бежанци от Украйна в гр. Варна, където също се разпределят по хотели всички получили временна закрила.

Изпратеният на място екип на Български Червен кръст - Добрич предоставяше храни и напитки на чакащите на граничния пункт украински граждани. Екипът на НПМ установи, че основните предоставяни хранителни продукти са чай, макарони, кроасани и детски натурални сокове. За малките деца са осигурени пакети с памперси. Директорът на БЧК - Добрич сподели, че срещат затруднения в осигуряването на достатъчно храна и напитки за големия брой пристигащи украински граждани. Кашоните с кроасани се опразвали за изключително кратко време и имали нужда от още детски храни и натурални сокове.

В част от палатките имаше струпани дрехи (употребявани), но те не представляваха интерес за бежанците. Украинските граждани, страдащи от заболявания или със здравословни оплаквания са изпращани при намиращия се в граничния пункт оборудван център на ЦСМП - Добрич, с лекар на 12 часово дежурство. Той съобщи, че към момента е прегледал около 7 - 8 лица – жени с отекли долни калници, деца със стомашно - чревни проблеми, деца с температура, хора с нужда от инсулин, лекарства др. При разговор с представител на Националния координационен щаб за бежанците от Украйна се установи, че предстои промяна в Закона за здравето, за да могат лицата получили временна закрила реално да ползват здравните си права. Към момента екипите на ЦСМП поемат по-голяма част от медицинското (извънболнично) обслужване. **Остава нерешен проблемът с осигуряването на медикаменти за хронично болните пациенти. НПМ е направило препоръка към БЧК за отпускане на финансови средства, събрани в дарителската сметка за помощ на бежанците от Украйна, за лекарства за хронично болни хора. Тази препоръка не е изпълнена и омбудсманът като НПМ отново се обръща към БЧК като най-голяма НПО да отпусне средства за осигуряване на лекарства за украинските бежанци.**

Екипът на НПМ беше уведомен от служители на Гранична полиция, че в ГКПП Дуранкулак има и представители на Агенция по заетостта за осигуряване на работни места за лицата, търсещи закрила, както и че на бежанци, подали молба за социална помощ се отпускат еднократно по 375 лв. на ръка от службите за социално подпомагане.

В момента на проверката, от румънска страна на граничния пункт имаше девет автобуса с украинска регистрация, чакащи на опашка, превозващи украински граждани, предимно жени и деца. Там български гранични полицаи извършваха паспортна проверка на идващите в Република България лица от Украйна, а дежурни екипи на Регионална здравна инспекция - Добрич (РЗИ - Добрич) извършваха тест за COVID инфекция с бърз антиген тест, на всички лица без съответните документи (сертификати за ваксинация или преболедуване). Здравният пункт е с 24-часово работно време на 12 ч. смени.

На проверяващия екип на НПМ беше съобщено, че предишната вечер пътник от един автобус е дал положителна проба за COVID-19, поради което се е наложило поставянето на целия автобус под карантина. При запитване къде са настанени карантиниранията лица от Гранична полиция отговориха, че се намират в база на Министерство на образованието и науката, но не са запознати с нейното местонахождение.

От присъстващия дежурен екип на РЗИ - Добрич съобщиха, че работят на смени единствено служители от тяхната регионална здравна инспекция. Други инспекции от

страната не са ангажирани, поради което изпитват сериозни затруднения в изпълнението на служебните си задължения.

Служителите от РЗИ - Добрич работят по трима души на смяна на румънската територия на граничния контролно-пропускателен пункт и проверяват от 150 до 250 души за COVID инфекция. Получили сведения, че скоро щели да бъдат подпомогнати от специалисти на медицински лаборатории „Кандиларов“, които щели да работят само през деня.

По отношение на граничния паспортен контрол, екипът на НПМ беше уведомен, че много от украинските граждани не притежават необходимите лични документи за преминаване на държавна граница. Малък брой служители на Гранична полиция проверяват по 1000 души на смяна. Те не могат да поемат интензивния трафик от пристигащи бежанци. Освен автобусите, между 60 и 70 леки автомобили с украинска регистрация влизат на територията на Република България. Екипът беше уведомен от началника на ГКПП Дуранкулак, че засиленият трафик се забелязва през последните 4 - 5 дни, като преди това на българска територия са влизали между 400 и 500 човека на денонощие. **Поради големия брой пристигащи украински граждани, търсеци закрила в Република България на ГКПП Дуранкулак, екипът на НПМ препоръчва да се обмисли възможността в дните, в които това е необходимо, за командироване на гранични полицаи, за да бъде увеличен броят на проверяващите, с цел да се подпомогнат намиращите се там служители на Гранична полиция в извършването на паспортна проверка.**

Повечето от лицата, които придружават малолетни и непълнолетни украински граждани и не са техни родители представят пълномощно или декларация. В случай, че нямат необходимите документи от Гранична полиция уведомяват Държавна агенция за закрила на детето.

В хода на проверката, екипът на НПМ се срещна с представители на Дирекция „Социално подпомагане“ - Добрич, които съобщиха за две непридружени 16-годишни лица от Украйна. Същите били настанени в почивна станция на ДСК, находяща се в с. Кранево, община Балчик, област Добрич. Нямаха данни за други непридружени деца, а в случай че в бъдеще има такива, то те ще бъдат настанявани в Център за настаняване от семеен тип гр. Добрич. При срещата с представителите от Дирекция „Социално подпомагане“ от Гранична полиция доведоха непълнолетно момче на 17-годишна възраст, което не беше придружено от отговарящо за него пълнолетно лице и нямаше документи за самоличност. Представителите на Дирекция „Социално подпомагане“ - Добрич веднага се заеха с неговия случай.

Екипът на НПМ разговаря с някои от чаканите на ГКПП Дуранкулак украински граждани, които споделиха, че са пристигнали към 22 ч. предишната вечер. Налагало се да чакат от 10 до 15 часа докато бъдат регистрирани за временна закрила и насочени към места за настаняване. Много от тях ползвали услугите на украински туроператори да бъдат превозени до Република България и да бъдат настанени в съответни хотели по българското черноморско крайбрежие. Те не изразиха оплаквания от материално - битовите условия на ГКПП, но се интересуваха основно от това къде и кога ще бъдат настанени. Оплаквания имаше от дългия престой на ГКПП, както и че се е наложило да преспят в автобусите.

Шофьорът на един от автобусите събщи, че след като на всички пътници бъде предоставена временна закрила ще потеглят за Двореца на културата и спорта в гр. Варна, където ще бъдат разпределени в места за временно настаняване.

## II. Почивна база на ДСК, с. Кранево, община Балчик, област Добрич

По повод предоставената информация от представителите на Дирекция „Социално подпомагане“ гр. Добрич за две непълнолетни, непридружени лица от Украйна, настанени в почивна база на ДСК, находяща се в с. Кранево, община Балчик, област Добрич, екипът на НПМ посети посоченото място и се срещна с неговия управител.

Според управителя двете момчета, навършили 16-годишна възраст са с придружител – пълнолетна украинска гражданка, която е техен настойник. Бяха поискани и проверени картите им за предоставена временна закрила. Екипът на НПМ констатира, че ненавършилите пълнолетие лица са с придружител, който отговаря за тях, настанен е в същата стая и ги представлява с декларация от родителите им. В момента на проверката те бяха на разходка.

Управителят на комплекса съобщи, че към него се обръщат други настанени бежанци за търсене на лекарска помощ. От местната ДКЦ го информирали, че могат да преглеждат бежанците срещу заплащане. **В тази връзка НПМ препоръчва на Националния координационен щаб за бежанците от Украйна наличната в РЗИ информация за лечебните заведения, заявили обслужване на бежанци да се предоставя и на хотелиерите, които постоянно да ги обслужват/подпомагат в хотелите.**

## III. Център за съдействие на бежанци от Украйна

В Двореца на културата и спорта, находящ се в гр. Варна, бул. „Княз Борис I“ 115 се помещава денонощен Център за съдействие на бежанци от Украйна, където работят доброволци, които приемат и разпределят дарения за украинските граждани, търсещи закрила. Там пристигат всички автобуси, превозващи идващите от Украйна лица, след което ги насочват за настаняване по хотели.

Центърът е разположен в част от коридора на партерния етаж на сградата. В него работят представители на Българския Червен кръст и на други дружества и организации с нестопанска цел, за предоставяне на помощ и подкрепа.



*Дворец на културата и спорта, гр. Варна*

Екипът на НПМ констатира, че на мястото е изграден детски кът и са поставени матраци със завивки за пристигащите малолетни деца. Предоставено е и електричество за зареждане на мобилни телефони. При разговор с украински граждани се установи, че всички пристигат от места с активни военни действия. Представителите на БЧК раздаваха найлонови торбички с кроасани, вафли, солети и натурални сокове. Към момента на извършване на проверката, екипът на НПМ срещна украински граждани, с които беше проведен разговор по-рано през деня на ГКПП Дуранкулак. Същите заявиха, че им е предоставена временна закрила и очакват да бъдат насочени към мястото, където ще отседнат.



*Месата за сън на приземния етаж в залата*



*Предоставено е електричество за зареждане на мобилни телефони*

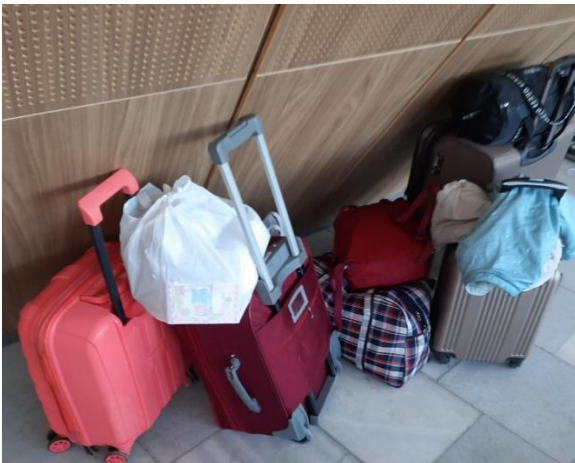




*Изграденият детски кът*



*Пакетите с храна и напитки на БЧК*



*Места за оставяне на багажа*

Подобно на граничния пункт на българо-румънската граница, в Центъра за съдействие на бежанци от Украйна се срещаха предимно жени и непълнолетни деца, някои от тях с домашните си любимци.

Екипът на НПП установи, че пространството, на което се намира Центърът за съдействие на бежанци от Украйна е изключително малко за големия брой украински граждани, които го посещават. Търсеците закрила лица имат малко пространство, на което да оставят багажа си и да чакат своя ред да получат помощи или да бъдат насочени към място за настаняване. Освен това проверяващият екип констатира, че броят на доброволците в Центъра не е достатъчен за обслужването на украински граждани, събрали се на място. Центърът трябва да се разшири и дооборудва, за да се използва пълноценно и да се избегне струпване на бежанци на ГКПП. В момента на проверката на НПП на място работеха 4 гишета и настаняваха украински граждани в хотел в гр. Созопол. Чакащите бяха около 30 - 40 лица и част от тях си търсеха място за нощуване за една вечер, ако не могат да бъдат настанени в хотел днес. При проведен разговор с Националния координационен щаб за бежанците от Украйна се установи, че хотелите, изявили желание да настаняват бежанци в района на Варна, са почти на изчерпване и ще се обсъжда възможността за оборудване с легла на зала в кв. Владиславово.

## **В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ОМБУДСМАНЪТ КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:**

### **I. На министъра на здравеопазването:**

1. На ГКПП Дуранкулак да бъдат изпратени специалисти и от други Регионални здравни инспекции, които да подпомогнат работещия на място екип от РЗИ - Добрич в извършването на бърз антиген тест за COVID инфекция на търсещите закрила украински граждани;

2. Да се извърши проверка относно възможността за допълнително възнаграждение на екипите на РЗИ, изпълняващи служебните си задължения на ГКПП Дуранкулак денонощно или на удължени смени, съобразно законодателството на Република България.

### **II. На министъра на вътрешните работи:**

Поради големия брой пристигащи украински граждани, търсеци закрила в Република България на ГКПП Дуранкулак, да се обмисли възможността в дните, в които това е необходимо, за командироване на гранични полицаи, за да бъде увеличен броят на проверяващите, с цел да се подпомогнат намиращите се там служители на Гранична полиция в извършването на паспортна проверка.

### **III. На кмета на община Шабла:**

Във връзка с голямото натрупване на битови отпадъци в района на ГКПП Дуранкулак, което представлява опасност за здравето на лицата, търсеци закрила, както и на служителите на ГКПП, да бъдат предоставени допълнителни контейнери за смет и да бъде определен специален график за тяхното събиране и извозване.

### **IV. На председателя на Български Червен кръст:**

1. Да бъдат осигурени достатъчно хранителни продукти и напитки, съобразно увеличения поток от търсеци закрила украински граждани на ГКПП Дуранкулак и Центъра за съдействие на бежанци от Украйна, находящ се в помещения на Двореца на културата и спорта в гр. Варна;

2. Да бъдат осигурени допълнителен брой походни легла и други съоръжения за почивка и отдых в палатките, разположени при ГКПП Дуранкулак.

3. Да се отпуснат средства за осигуряване на лекарства за украинските бежанци от дарителската сметка за пострадалите от кризата в Украйна.

### **V. На кмета на община Варна:**

Да бъде осигурено повече пространство за търсещите закрила украински граждани, пристигащи и чакащи в Центъра за съдействие на бежанци от Украйна, находящ се в помещения на Двореца на културата и спорта в гр. Варна.

### **VI. На Националния координационен щаб за бежанците от Украйна**

Наличната в РЗИ информация за лечебните заведения, заявили обслужване на бежанци, да се предоставя и на хотелиерите, за да е възможно постоянно да ги обслужват и подпомагат в хотелите.